

1 MAYIS İŞÇİ SINIFININ BİRLİK MÜCADELE VE DAYANIŞMA GÜNÜ

Yaşar NORMAN

Elektrik-Elektronik Mühendisi
EMO Ankara Şubesi 22. Dönem Yayın Kurulu Üyesi
yasar_norman@yahoo.com

Dünya’da İşçi Bayramı

1 Mayıs İşçi ve Emekçiler Bayramı, işçi ve emekçiler tarafından dünya çapında kutlanan, birlik, dayanışma ve haksızlıklarla mücadele günü. Dünya üzerindeki pek çok ülkede, resmî tatil olarak kabul edilmektedir. Türkiye’de ilk kez 1923’te resmî olarak kutlanmıştır. 2008 Nisan’ında, “Emek ve Dayanışma Günü” olarak kutlanması kabul edilmiştir. 22 Nisan 2009 tarihinde TBMM’de kabul edilen yasa ile 1 Mayıs resmi tatil ilan edilmiştir.

İlk kez 1856’da Avustralya’nın Melbourne kentinde taş ve inşaat işçileri, günde sekiz saatlik iş günü için Melbourne Üniversitesi’nden Parlamento Evi’ne kadar bir yürüyüş düzenlediler. 1 Mayıs 1886’da Amerika İşçi Sendikaları Konfederasyonu önderliğinde işçiler günde 12 saat, haftada 6 gün olan çalışma takvimine karşı, günlük 8 saatlik çalışma talebiyle iş bıraktılar. Chicago(Şikago)’da yapılan gösterilere yarım milyon işçi katıldı. Luizvil’de (Kentaki) 6 binden fazla siyah ve beyaz işçi, birlikte yürüdü. O dönemde Luizvil’deki parklar, siyahlara kapalıydı. İşçiler, sokaklarda yürüdükten sonra hep birlikte Ulusal Park’a girdi. Her eyalet ve kentte, siyah ve beyaz işçilerin birlikte yaptığı gösteriler, gazeteler tarafından, ‘Böylece önyargı duvarı yıkılmış oldu’ şeklinde yorumlanmıştır.

Bu gösteriler 1 Mayıs’ı izleyen günlerde tüm harareti ile devam etti ve 4 Mayıs’ta kanlı Haymarket Olayı’na yol açtı. Uygulanan yasal baskılarla bu gösterinin tekrarlanması engellendi. 14 Temmuz-21 Temmuz 1889’da toplanan İkinci Enternasyonal’de Fransız bir işçi temsilcisinin önerisiyle 1 Mayıs gününün tüm

dünyada “Birlik, mücadele ve dayanışma günü” olarak kutlanmasına karar verildi. Böylece ikinci gösteri 1890 yılında yapılabildi. Zamanla 8 saatlik işgünü birçok ülkede resmen kabul edildi. 1 Mayıs böylece işçilerin birlik ve dayanışmasını yansıtan bir bayram niteliğini kazandı. Günümüzde sosyalist ülkelerde (Çin Halk Cumhuriyeti, Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti, Vietnam, Laos, Küba, Venezuela, Nepal, Bolivya) ve daha birçok ülkede tatil günü olan 1 Mayıs’ı işçiler büyük kitle gösterileriyle kutlar; bazı ülkelerde 1 Mayıs siyasal bir eylem biçimini de alır.

Türkiye’de İşçi Bayramı

Osmanlı Devleti döneminde işçi örgütlenmesinin en gelişmiş olduğu yer Selanik’ti ve 1911 yılında burada tütün, liman ve pamuk işçileri, 1 Mayıs gösterisi düzenleyerek bu günü kutladılar.

- 1912 yılında İstanbul’da ilk defa 1 Mayıs kutlaması gerçekleşti.
- 1923 yılında 1 Mayıs günü yasal olarak “İşçi Bayramı” ilan edildi.
- 1924’te hükümet kitlesel 1 Mayıs kutlamalarını yasakladı.
- 1925’te çıkan Takrir-i Sükun Yasası, İşçi Bayramını kutlamayı yasakladı ve uzun yıllar bu yasak geçerliliğini korudu.
- 1935 yılında 1 Mayıs’a “Bahar ve Çiçek Bayramı” adı verildi ve ücretsiz tatil günü ilan edildi.
- Türkiye Cumhuriyeti döneminde işçi hareketleri yüzyılın ikinci yarısından itibaren ivme kazandı.
- 1976 yılında uzun yıllar sonra ilk defa geniş katılımlı 1 Mayıs kutlaması Taksim’de Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu’nun organizasyonu altında gerçekleşti.

- 1977 yılında İstanbul Taksim Meydanı'nda yaklaşık 500 bin kişiyle en geniş katımlı 1 Mayıs toplantısı düzenlendi. Ancak, göstericilerin üzerine ateş açıldı ve göstericilerden 34'ü, yaralanarak ve üstlerine ateş açılması sonucu çıkan izdihamda ezilerek öldü. 1977 yılının 1 Mayıs günü, tarihe "Kanlı 1 Mayıs" olarak geçti.
- 1978'de yüzbinlerce kişi tarafından Taksim Meydanı'nda kutlandı.
- 1979'da Sıkıyönetim Komutanlığı İstanbul'da da miting yapılmasına izin vermedi, sokağa çıkma yasağı ilan etti. Buna rağmen İstanbul sokaklarında yüzbinlere ulaşan rakamlarla "korsan" 1 Mayıs kutlandı.
- 1981'de Milli Güvenlik Konseyi 1 Mayıs'ı resmi tatil günü olmaktan çıkardı.
- 1989'da trafik polisinin açtığı ateş sonucu işçi Mehmet Akif Dalcı yaşamını yitirdi.
- 1996'da Taksim Meydanı'nın yasaklı olduğu gerekçesiyle Kadıköy'de düzenlenen 1 Mayıs kutlamalarına yaklaşık 150 bin kişi katıldı. Eylemin ilk dakikalarında polisin silahlı göstericilere açtığı ateş sonucu 3 kişi hayatını kaybedince, Kadıköy'de büyük bir kitlesel isyan gerçekleşti. Bu olaydan sonra Kadıköy 2005 yılına kadar 1 Mayıs kutlamalarına yasaklı kaldı.
- 2006 yılında en geniş katılımın yaşandığı ilçe Kadıköy oldu. Çeşitli sendikalar ve gruplar saat 12:00 sularında Rıhtım Caddesi'ne yürüdü. Düzenlenen miting sonrası saat 16:00 sularında gruplar tamamen dağıldı.
- 2007 yılında 1 Mayıs'ı tekrar Taksim'de kutlayarak aynı zamanda 1977'de olan olayları anmak isteyen grupları polis silah, biber gazı, gaz bombası kullanarak durdurmaya çalıştı. 100'den fazla kişi yaralandı. Valiliğe göre 580, diğer kaynaklara göre 700'e yakın gözaltı gerçekleşti. Bir vatandaş hayatını kaybetti.
- 2008 Nisan'ında, 1 Mayıs'ın "Emek ve Dayanışma Günü" olarak kutlanması kabul edildi.

- 2008 yılında sendikaların hükümetle 1 Mayıs'ı Taksim'de kutlama konusunda uzlaşmaması sonucunda sendikalar, Taksim'e yürüme kararı aldı büyük olaylar yaşandı.
- 2009 Nisan'ında Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne verilen önergelemeden sonra 1981'den sonra tekrar resmi bayram olarak kabul edildi.
- 2009 1 Mayıs'ında Taksim'e çıkılmasına izin verilmedi.
- 2010 1 Mayıs 140 bin kişinin katılımıyla Taksim'de kutlandı.
- 2010 ve 2011 1 Mayıs'ında Taksim serbest. Yine olay yok, yine büyük bir kalabalık ve coşku var.
- 2013 1 Mayıs Taksim'e çıkılmasına yayaştırma projesi gerekçe gösterilerek izin verilmedi ve büyük olaylar yaşandı. Çıkan olaylarda üçü ağır 25 eylemci, altı gazeteci ve üçü ağır 22 polis yaralandı.

• Ve 2014 1 Mayıs, yine Taksim'e çıkılmasına izin verilmedi. Meydanlar boş ve sokaklar gazlı idi. İçinde milletvekillerinin de bulunduğu çok sayıda kişi yaralandı.

Dün, 12 Eylül 2010 referandumu arifesinde, 1 Mayıs ve Taksim Meydanı'ndaki kutlamalar "Emek ve Dayanışma Günü"

olarak ilan ediliyor ve bununla övünüyorlarken, bugün, anayasanın açık hükmüne ve yasaların da üstünde sayılan AİHM kararına rağmen, Taksim'de 1 Mayıs kutlamaları yasaklanıyor. Adeta sıkıyönetim uygulanıyor. 1 Mayıs, Sanayi Devrimi'ni yapmış tüm ülkelerde coşkuyla kutlanırken Türkiye'de "git şurada yap" denilerek başka kapı gösteriliyor.

İşçilerle İlgili Bir Başka Gerçek:

Yıl 1980: Toplam SSK'lı işçi sayısı, 4 milyon 300 bin; sendikalı işçi sayısı 3 milyon 500 bin.

Yıl 2014: Toplam SSK'lı işçi sayısı, 10 milyon 700 bin; toplu sözleşme hakkı bulunan sendikalı işçi sayısı yaklaşık 600 bin.

Yıl 1980: Reel ücret 100 lira,

Yıl 2014: Reel ücret 60 liranın altında.